

Joël Dicker

**ELS ÚLTIMS DIES
DELS NOSTRES PARES**

Traducció d'Imma Falcó

La Campana

Títol original: *Les derniers jours de nos pères*
© Éditions de Fallois / L'Âge d'Homme, 2012

1a edició: novembre del 2014

© de la traducció, Imma Falcó, 2014

© Edicions La Campana

Avenir, 49, baixos

08021 Barcelona

Tel.: 93 453 16 65

info@lacampanaeditorial.com

www.lacampanaeditorial.com

Disseny de la coberta: Zink Comunicació

Il·lustració de la coberta: Getty Images

ISBN: 978-84-941928-8-3

Dipòsit legal: B.23.605 - 2014

Fotocomposició: EdiGestió (Barcelona)

Imprès a Romanyà/Valls. Capellades (Barcelona)

*A la meva estimada mare
i al meu estimat Jean.*

A la memòria de Vladimir Dimitrijevic.

«No us penséssiu que la guerra, per necessària que sigui,
per justificada que sigui, no és un crim. Pregunteu-ho als
soldats d'infanteria i als morts.»

ERNEST HEMINGWAY
Introducció a *Treasury for the free World*

PRIMERA PART

1

Que tots els pares del món, quan estiguin a punt de deixar-nos, sàpiguen quin gran perill correrem sense ells.

Ens van ensenyar a caminar, i ja no caminarem més.

Ens van ensenyar a parlar, i ja no parlarem més.

Ens van ensenyar a viure, i ja no viurem més.

Ens van ensenyar a esdevenir Homes, i ja no serem ni Homes. Ja no serem res.

A l'alba, fumaven asseguts contemplant el cel negre que ballava sobre Anglaterra. I en Pal recitava la seva poesia. Emparat per la nit, pensava en el seu pare.

Dalt del turó on eren, les puntes dels cigarrets eren punts vermells en la foscor: havien agafat el costum d'anar-hi a fumar durant les primeres hores del matí. Fumaven per fer-se companyia, fumaven per no desesperar, per no oblidar que eren Homes.

En Gras, l'obès, escodrinyava els bardissars com si fos un gos de carrer, bordant per aixecar les rates de camp que hi havia entre l'herba molla, i en Pal s'enfadava amb aquell gos de mentida:

–Para ja, Gras! Avui hem d'estar tristos!

Al cap de tres reprimendes en Gras es va aturar i, fent morros com una criatura, va resseguir el semicercle que formaven les deu siluetes i se'n va anar a asseure al costat dels taciturns, entre en Granota, el

depressiu, i en Prunier, el pobre Tartamut, que estava enamorat en secret de les paraules.

–¿En què estàs pensant, Pal? –li va preguntar en Gras.

–En coses...

–No pensis en coses dolentes, pensa en coses maques.

I amb la seva mà molsuda i rodanxona, en Gras va buscar l'espatlla del seu amic.

Una veu els va cridar des de l'escalinata del casalot que s'alçava davant seu. Estaven a punt de començar els entrenaments. S'hi van afanyar tots de seguida. En Pal es va quedar assegut un moment més, escoltant el murmuri de la boira. Estava pensant en el dia que havia marxat de París. Hi pensava constantment, cada nit i cada matí. Sobretot cada matí. Avui feia dos mesos exactes que havia marxat.

Havia sigut a principis de setembre, just abans de la tardor. No podia quedar-se de braços plegats: calia defensar els Homes, calia defensar els pares. Defensar el seu pare, tot i que uns quants anys abans, el dia que el destí es va endur la seva mare, havia jurat que no el deixaria mai. El bon fill i el vidu solitari. Però els havia enxampat la guerra, i triant les armes, en Pal havia triat també abandonar el seu pare. Des de l'agost que sabia que marxaria, però no s'havia vist amb cor de dir-l'hi. Havia sigut tan covard que, fins al dia abans de marxar havent sopat, no va tenir el valor de dir-l'hi.

–¿Per què tu? –es va ennuegar el pare.

–Perquè si no hi vaig jo, no hi anirà ningú.

Amb el rostre ple d'amor i de dolor, va abraçar el seu fill per donar-li valor.

El pare es va passar tota la nit plorant, tancat a la seva habitació. Plorava de pena, però trobava que el seu fill de vint-i-dos anys era el fill més valent del món. En Pal es va quedar a l'altra banda de la porta sentint com plorava. De cop i volta es va odiar tant a ell mateix per fer plorar el seu pare que es va fer un tall al pit amb la punta de la navalla fins que es va fer sang. Va mirar-se el cos ferit al mirall, es va insultar, i es va burxar una mica més encara la carn a l'alçada del cor per assegurar-se que la cicatriu no li marxaria mai.

L'endemà a trenc d'alba, el seu pare, deambulant pel pis en pijama,

amb l'ànima esquinçada, li va fer un cafè ben carregat. En Pal es va asseure a la taula de la cuina, calçat i embarretat, i es va prendre el cafè molt a poc a poc, per ajornar el moment de marxar. El cafè més bo que es prendria mai.

–¿Ja portes roba bona? –li va preguntar el pare assenyalant la bossa que es pensava endur.

–Sí.

–Deixa-m'ho veure. Has de portar roba ben calenta, serà un hivern fred.

I aleshores li va posar a l'equipatge unes quantes peces de roba més, una llonganissa i formatge, i una mica de diners. En acabat li va buidar i li va tornar a omplir la bossa tres vegades. «Deixa'm fer-ho millor», li deia cada vegada, intentant ajornar l'inexorable destí. I llavors, quan ja no li va quedar res més per fer, es va deixar vèncer per l'angoixa i la desesperació.

–¿Què serà de mi? –li va preguntar.

–Tornaré aviat.

–Patiré tant per tu!

–No cal...

–No hi haurà dia que no pateixi!

Sí, fins que el seu fill no tornés, no menjaria ni dormiria. A partir d'ara seria l'Home més desgraciat del món.

–¿M'escriràs?

–I és clar que sí, pare.

–Jo t'esperaré sempre.

Va estrènyer el seu fill.

–Hauràs de continuar amb els estudis –va afegir–. És important, l'educació. Si els homes fossin menys burros, no hi hauria guerra. –En Pal va fer que sí amb el cap.– Si els homes fossin menys burros, no seríem on som.

–Sí, pare.

–T'hi he posat uns llibres.

–Ja ho sé.

–Són importants, els llibres.

Aleshores el pare va agafar furiosament el fill per les espatlles, en un rampell de ràbia desesperada.

–Promet-me que no et moriràs!

–T’ho prometo.

–En Pal va agafar la bossa i va fer un petó al pare. Per última vegada. El pare encara el va retenir un moment al replà de l’escala:

–Espera’t! Que et descuides les claus! ¿Com tornaràs, si no tens claus?

En Pal no en volia, de claus: els que no tornaran no s’emporten pas les claus. Per no donar un disgust al seu pare, es va limitar a murmurar:

–És que em sabia greu perdre-les.

El pare tremolava.

–És clar! Seria molt empipador... Com tornaries... Mira, ¿saps què?, la deixo sota l’estora. Mira on la poso, sota l’estora, ¿veus? La deixaré sempre aquí per quan tornis. –Es va quedar pensant un moment.– ¿I si algú se l’emporta? Mmm... Ja avisaré la portera, que en té una còpia. Li diré que has marxat i que no ha de deixar sola la porteria si jo no hi sóc, i que jo tampoc marxaré si ella no és a la porteria. Això mateix, li diré que estigui ben al cas i que li doblaré les propines.

–No en diguis res, a la portera.

–És veritat, no n’he de dir res. Doncs no tornaré a tancar la porta amb clau, ni de dia ni de nit, mai. Així segur que no tindràs cap problema per tornar.

Es va fer un llarg silenci.

–Adéu, fill –va dir el pare.

–Adéu, pare –va dir el fill.

En Pal va afegir en un xiuxiueig «T’estimo, pare», però el seu pare no el va sentir.

2

Les nits d’insomni, en Pal sortia del dormitori mentre els seus companys, esgotats pels entrenaments, dormien com un tronc i es passejava per aquell casalot glaçat on el vent es ficava com si no hi hagués ni

portes ni finestres. Se sentia com un fantasma escocès; era el francès errant. Passava per la cuina, pel menjador, per la gran biblioteca; es mirava el rellotge i en acabat els rellotges de les parets i comptava quant de temps faltava per anar a fumar amb els altres. De vegades, per foragitar els pensaments negatius, pensava en alguna història divertida per fer-se gràcia a ell mateix i, si li semblava prou bona, en prenia nota per explicar-la l'endemà als companys de curs. Quan ja no sabia què fer, anava a passar-se una mica d'aigua per les parts del cos que tenia adolorides i per les ferides, i amb el cap dins la pica recitava el seu nom, Paul-Émile, Pal, com li deien allà, perquè gairebé a tot-hom li havien posat un sobrenom. Una nova vida, un nom nou.

Tot havia començat pocs mesos abans a París, quan en dues ocasions, amb un amic seu, en Marchaux, havia pintat unes creus de Lorena en un mur. El primer cop tot va anar bé. I aleshores hi van tornar. La segona expedició va tenir lloc una tarda a última hora, en un carreró. En Marchaux vigilava i en Pal pintava, fins que, a mitja feina, va sentir una mà que l'agafava per l'espatlla i una veu que deia: «Gestapo!» Va notar com se li aturava el cor i es va girar: un paio molt gros el tenia agafat a ell amb una mà i a en Marchaux amb l'altra: «Colla de ximplers», va remugar, «¿que voleu palmar-la per una trista pintada? Fer pintades no serveix per a res!» No era de la Gestapo. Al contrari. En Marchaux i en Pal el van tornar a veure dues vegades més. La tercera reunió va tenir lloc a la rebotiga d'un cafè del barri de Batignolles, amb un home que no havien vist mai, aparentment anglès. Els va explicar que estava buscant francesos valents que estiguessin disposats a contribuir a l'esforç de guerra.

I així va ser com van marxar. Tots dos, en Pal i en Marchaux. Una xarxa els va portar a Espanya via la zona sud i els Pirineus. Aleshores en Marchaux va decidir desviar-se cap a Algèria. En Pal volia seguir fins a Londres. Deien que era on es decidia tot. Va arribar a Portugal i en acabat a Anglaterra, amb avió. Un cop a Londres, va haver de passar pel centre d'interrogatoris de Wandsworth –tràmit obligat per a tots els francesos que desembarcaven a la Gran Bretanya– i, enmig d'una barreja de covards, de valents, de patriotes, de comunistes, de bèsties, de veterans, de desesperats i d'idealistes, va desfilar davant dels serveis de reclutament de l'exèrcit britànic. L'Europa fraternal

s'enfonsava com un vaixell construït amb massa pressa. Feia dos anys que hi havia guerra tant als carrers com als cors de la gent, i cadascú reclamava el que li pertocava.

No s'hi va quedar gaire temps, a Wandsworth. De seguida el van portar a Northumberland House, un antic hotel situat al costat de Trafalgar Square i requisat pel Ministeri de Defensa. Allà, en una habitació despullada i gèlida, va tenir llargues converses amb en Roger Calland, també francès. Les entrevistes s'havien escalonat en diferents dies: en Calland, psiquiatre de professió, s'havia fet reclutador de l'Special Operation Executive, una branca d'accions clandestines dels serveis secrets britànics, i estava interessat en en Pal. El noi, ignorant completament el destí que li preparaven, es va limitar a respondre aplicadament les preguntes i els formularis, content de poder fer la seva modesta contribució a l'esforç de guerra. Si el trobaven útil com a metraller, seria metraller. Que bé que ho faria, allò de metrallar des de la seva torreta. Si havia de ser mecànic, doncs mecànic, i collaria els cargols millor que ningú. I si els caps pensants anglesos li atribuïen el paper d'aprenent en una impremta de propaganda, portaria les paletes de tinta amb entusiasme.

Però en Calland de seguida va veure que en Pal reunia tots els requisits dels bons agents sobre el terreny del SOE. Era un noi tranquil i discret, amb una cara dolça, tirant a guapo i de cos robust. Era un patriota convençut, però sense ser un d'aquells exaltats que podien portar una companyia sencera a la perdició, ni un d'aquells enamorats rebutjats i deprimits que volen la guerra perquè el que realment desitgen és la mort. Parlava bé, amb molta solta i amb empena, i el metge li havia sentit explicar, divertit, que i tant, que hi posaria tot el seu interès, a la impremta!, però que n'hi haurien d'ensenyar quatre coses, perquè no en sabia gaire, sobre impressió, tot i que li agradava escriure poesies i s'escarrassaria a fer uns volants ben bonics, uns volants fantàstics, perquè els poguessin deixar anar a so de bombo i platerets des dels bombarders i els pilots els poguessin recitar emocionats dins de la cabina, perquè al cap i a la fi, fer volants també era fer la guerra.

En Calland va apuntar-se a les seves notes que el jove Pal era una

d'aquelles persones valentes que sovint no són conscients de la seva valentia, cosa que afegeix la modèstia a les seves virtuts.

* * *

El SOE havia estat concebut pel primer ministre Churchill en persona l'endemà de la desfeta anglesa de Dunkerque. Conscient que no es podria enfrontar de cara als alemanys amb un exèrcit regular, havia decidit inspirar-se en els moviments de guerrilles per lluitar des de dins de les línies enemigues. La idea era bona: el servei, sota direcció britànica, reclutava estrangers a l'Europa ocupada, els entrenava i els formava a la Gran Bretanya, i en acabat els tornava a enviar puntualment al seu país d'origen, on passaven desapercebuts entre la població local, per dur a terme operacions secretes des de darrere de les línies enemigues: informació, sabotatges, atemptats, propaganda i formació de xarxes.

Després de fer totes les comprovacions de seguretat, en Calland finalment va abordar el tema del SOE amb en Pal. Va ser al final del tercer dia a Northumberland House.

—¿Estaries disposat a participar en missions clandestines a França?
—li va preguntar el metge.

Al noi se li va disparar el cor.

—¿Quina mena de missions?

—La guerra.

—¿És perillós?

—Molt.

Tot seguit, amb to de confiança paternal, en Calland li va explicar molt per sobre què era el SOE, o si més no la mica que tota la boirina de secrets que envoltava aquella organització li permetia desvetllar, ja que es tractava que entengués bé tot el que comportava aquella proposta. I, sense acabar-ho d'entendre del tot, en Pal ho entenia.

—No sé si en seré capaç —va dir.

Havia empal·lidit de cop. Ell que ja es veia xiulant tranquil·lament mentre treballava de mecànic, o cantussejant mentre feia de tipògraf... I ara li proposaven amb mitges paraules que s'incorporés als serveis secrets.

–Et deixaré temps per pensar-hi –li va dir en Calland.

–Temps, és clar..

No hi havia res que li impedís dir que no, tornar a França, retrobar la tranquil·litat de París, tornar a abraçar el seu pare per no separar-se'n mai més. Però en el fons de la seva ànima desassossegada, ja sabia que no ho rebutjaria. Era un repte massa important. Havia fet tot aquell camí per participar en la guerra, i ara no hi podia renunciar. Amb un nus a l'estómac i les mans tremoloses, va tornar a l'habitació on l'havien instal·lat. Tenia dos dies per pensar-hi.

L'endemà passat es va tornar a trobar amb en Calland a Northumberland House. Per última vegada. Aquell cop no el van portar a aquella sala sinistra d'interrogatori, sinó a una habitació agradable, calenta i amb finestres que donaven al carrer. Damunt d'una taula hi havia galetes i te, i quan en Calland va sortir un moment en Pal es va llançar sobre el menjar. Tenia gana, feia dos dies que gairebé no menjava, per culpa de l'angoixa. Va començar a engolir i engolir, empassant sense mastegar. De cop i volta la veu d'en Calland el va sobresaltar.

–¿Quant fa que no menges, noi?

En Pal no va respondre. En Calland se'l va mirar una bona estona: era un jove atractiu, educat, intel·ligent, que devia ser sens dubte l'orgull dels pares. Però tenia les qualitats que ha de tenir un bon agent, i això segurament el perdria. Es preguntava per què devia haver arribat allà aquell pobre noi, per què no s'havia quedat a París. I, com si volgués apartar el destí, se'l va endur a un cafè que hi havia allà a prop per convidar-lo a un entrepà.

Van menjar en silenci, asseguts a la barra. En acabat, en lloc de tornar directament cap a Northumberland House, van passejar-se pels carrers del centre de Londres. En Pal va recitar, sense que vingués a tomb, un poema que havia fet sobre el seu pare, embriagat per les seves pròpies passes: Londres era una ciutat preciosa, els anglesos eren un poble ple d'ambició. Aleshores en Calland es va aturar enmig de l'avinguda i el va agafar per les espatlles.

–Vés-te'n, fill –li va dir–. Torna-te'n corrents amb el teu pare. No hi ha cap Home que es mereixi el que a tu et passarà.

–Els Homes no fugen.